

- א. הכרזה על הקמת מדינת ישראל, ע"ר, ה' באייר תש"ח, עמ' 1.
- ב. בנימין איש שלום, "מגילת העצמאות: מוקד של זהות והזדהות", בתוך: דב אלבוים, **מגילת העצמאות עם תלמוד ישראלי**, ידיעות ספרים: 2019, עמ' 31-30.
- ג. דב אלבוים ועזרא ברום, "מדוע הושמטה הדמוקרטיה ממגילת העצמאות?", **השילוח**, 6, 2017, עמ' 33-47.
- ד. אהרון ברק, "מגילת העצמאות והכנסת כאסיפה מכוננת", הרצאה בכנס צה"ל והחברה הישראלית, ינואר 2018 ([כאן](#)).
- ה. חסן ג'בארין, "הכרזת העצמאות" כקונסטיטוציה והמקרה האורייגניליסטי-שמידטיאני, ICON-S-IL Blog, 24.4.2018. ([כאן](#)).
- ו. רות גביזון, **עיגון חוקתי של חזון המדינה: המלצות לשרת המשפטים**, נובמבר 2014. ([כאן](#)).
- ז. חיים גורי, "זעקת המגילה" בתוך: דב אלבוים, **מגילת העצמאות עם תלמוד ישראלי**, ידיעות ספרים: 2019, עמ' 25.
- ח. דינה זילבר, "הכרזת העצמאות שלי", משרד המשפטים, מיזם שורשים במשפט, 29.4.2019. ([כאן](#)).
- ט. ידידיה שטרן, "לא לגרור את מגילת העצמאות לבית המשפט", **הארץ**, 11.1.2018. ([כאן](#)).

- א. מגילת האומות המאוחדות, פרק 1.
- ב. חוק השבות, תש"י-1950.
- ג. חוק יסוד: ישראל מדינת הלאום של העם היהודי, 2018-תשע"ח.
- ד. זרח ורהפטיג, תזכיר שהעביר לשר המשפטים ביום 7.12.1949, מתוך: רות גביזון, **שישים שנה לחוק השבות: היסטוריה, אידאולוגיה, הצדקה, מרכז מציל"ה 2009, עמ' 18.**
- ה. האמנה בדבר ביעור כל צורות האפליה הגזעית, 1965, סעיף 1 (**כאן**).
- ו. דיון ממשלתי על יישומו של חוק השבות, מתוך: רות גביזון, **שישים שנה לחוק השבות: היסטוריה, אידאולוגיה, הצדקה, מרכז מציל"ה 2009, עמ' 24.**
- ז. מכתבו של חנן פרנק, מתוך: דברי הכנסת, הישיבה ה-37 של הכנסת השביעית, יום ב', 9 בפברואר 1970, ג' אדר א' תש"ל, (**כאן**, עמ' 739).
- ח. חסן ג'בארין, "הנכבה, המשפט והנאמנות: הרגע ההובסיאני של הפלסטינים בישראל", **תיאוריה וביקורת 42, 2014.**
- ט. רות גביזון, הסדרים הנוגעים לחוק השבות, גיור ואזרחות - דברי הסבר, מתוך: **אמנת גביזון מדין, (כאן).**
- י. נעמה כרמי, "דינו כדין מי שעלה לפי חוק זה: המבוי הסתום של פרשת סטמקה, תכליתו של חוק השבות והזיקה בין שבות לאזרחות", **משפט וממשל י', תשס"ז, עמ' 158-159.**
- יא. אסא כשר, מתוך פרוטוקול ישיבת ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות, יום שלישי, ל' באדר א' התש"ס, 7 במרץ 2000, (**כאן**).
- יב. אמנון רובינשטיין, "המקרה המוזר של הדמוקרטיה היהודית", **תכלת 41 סתיו התשע"א, 2010.**
- יג. יוסי שריד, "שבועות החג היפה ביותר: בין שתי מגילות בתנ"כ", מאי 2004 (**כאן**).

- א. אחד העם, "שבת וציוניות", השלח כרך ג' חוב' ו', סיון תרנ"ח (כאן).
- ב. מכתבו של חיים נחמן ביאליק למר קושניר מקיבוץ גבע, 11.5.1933.
- ג. יואב ארציאלי, אמנת גביזון-מדן: עיקרים ועקרונות, המכון הישראלי לדמוקרטיה, 2003, עמ' 46-40.
- ד. אברהם יהושע השל, השבת, מכון שכטר למדעי היהדות וידיעות אחרונות, 2003.
- ה. ידידיה שטרן, "הסתכלו לשבת בעיניים", 11.09.2016 (כאן).
- ו. הצעת חוק עזר לתל אביב - פתיחתן וסגירתן של חנויות, תיקון מס' 2, התשע"ד - 2014.
- ז. בג"ץ 3660/17 התאחדות הסוחרים והעצמאים הכללית נ' שר הפנים (פורסם באתר בתי המשפט, 2017) - קטעים נבחרים.

- א. אחד העם, **אמת מארץ ישראל**, כ"א אייר תרנ"א - 29 במאי 1891.
- ב. דוד בן גוריון, יעדי הציונות בשעה זו (לונדון, 1941) בתוך: **במערכה**, כרך ד', 1971, עמ' 28-29.
- ג. זאב ז'בוטינסקי, **חזית המלחמה של עם ישראל** "השאלה הערבית בלי דראמטיות", 1940.
- ד. זאב ז'בוטינסקי, כתבים: **בדרך למדינה**, תשי"ט, עמ' 299.
- ה. ח"כ תאופיק טובי על טבח כפר קאסם (23 בנובמבר 1956).
- ו. שרה אוסצקי-לזר, אסעד גאנם ואילן פפה (עורכים) **7 דרכים: אופציות תיאורטיות למעמד הערבים בישראל**, המכון לחקר השלום, גבעת חביבה, 1999.
- ז. מנחם בגין, **"בעיות יסוד בקיומנו הלאומי"** לכבוד הרכבת הממשלה הרביעית, ט"ז בכסלו תש"ך, 16.12.1959.
- ח. אמל ג'מאל, **"אנו דורשים שותפות בעיצוב המרחב"**, **ארץ אחרת** גיליון 16, 30 ביוני 2003.
- ט. מוחמד דראושה, **"לקראת איחוי הקרעים: דרושה מנהיגות"**, **ביאן הערבים בישראל**, גליון מס' 17, מאי 2019 ([כאן](#)).
- י. מוחמד דראושה, **"דחיקה ובעקבותיה נסיגה - ההשתתפות הפוליטית של אזרחי ישראל הערבים"**, **פרלמנט**, גליון 76, אוגוסט 2013 ([כאן](#)).
- יא. יוסרי ח'זראן, **"מגמות אזרחיות בקרב החברה הערבית בישראל על רקע האביב הערבי"**, **ביאן הערבים בישראל**, גליון מס' 16, מרץ 2019 ([כאן](#)).
- יב. עאדל מנאע, **נכבה והישרדות: סיפורם של הפלסטינים שנותרו בחיפה ובגליל, 1948-1956**, הקיבוץ המאוחד ומכון ון ליר, 2017.
- יג. אריק רודניצקי, **השתתפות האזרחים הערבים בבחירות לכנסת**, מחקר מדיניות 148, ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה, 2020, עמ' 40.
- יד. דוח ועדת אור, ספטמבר 2003, סעיף 55.
- טו. דברי השופט סלים ג'ובראן, בנאום פרידה מבית המשפט העליון, 8.2017.3.
- טז. חוק יסוד: ישראל - מדינת הלאום של העם היהודי, תשע"ח-2018.
- יז. בג"צ 392/72 **ברגר נ' הוועדה המחוזית**, פ"ד כז(2) 764 (1973) - קטעים נבחרים.
- יח. בג"צ 6698/95 **קעדאן נ' ממ"י**, פ"דנד(1) 258 (2000) - קטעים נבחרים.

- א. הרב הראשי יצחק הרצוג, מכתב לראשי מרכז המפקד לשירות העם, מאי 1948.
- ב. מכתב ראש הממשלה ושר הבטחון דוד בן גוריון 9.1.1951
- ג. חליפת מכתבים בין הרב יצחק אייזיק הלוי הרצוג לראש הממשלה דוד בן גוריון בנושא דחיית הגיוס לבני ישיבות, נובמבר 1958, (כאן).
- ד. דבר ראש הממשלה דוד בן גוריון על דוכן הכנסת, 13.10.1958
- ה. יעקב וינרוט, חוות דעת בועדת טל, 1999.
- ו. יגיל לוי, "צה"ל בין סולידריות לקונפליקט - צבא העם נגד גיוס החובה", סדרת מאמרים לדיון, האוניברסיטה הפתוחה, 2014 (כאן).
- ז. מרדכי נויגרשל, למה הם שונים: החרדים והחברה בישראל, יהדות מזוית שונה, תשס"א, עמ' 156.
- ח. ידידיה שטרן וחיים זיכרמן, בין אוהל סיררים לאוהלה של תורה: מתווה לגיוס חרדים לצה"ל, המכון הישראלי לדמוקרטיה, 2013, עמ' 63.
- ט. הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון - ביטול גיוס חובה), התשע"ח-2018.
- י. בג"ץ 3267/97 רובינשטיין נ' שר הביטחון, פ"ד נב (5), 481 (1998) - קטעים נבחרים.
- יא. בג"ץ 6427/02 התנועה לאיכות השלטון בישראל נ' הכנסת (פורסם באתר בתי המשפט, 2006) - קטעים נבחרים.
- יב. בג"ץ 6298/07 רסלר ואח' נגד כנסת ישראל (פורסם באתר בתי המשפט, 2012) - קטעים נבחרים.

- א. מונטסקיה, על רוח החוקים, ספר 11, פרק 6, מאגנס 1998.
- ב. אלכסנדר המילטון, ג'יימס מדיסון וג'ון ג'יי, הפדרליסט, מרכז שלם, 2004, מס' 78, עמ' 388.
- ג. חיים ה. כהן, המשפט, מוסד ביאליק, 1996, עמ' 286-290.
- ד. דניאל פרידמן, הארנק והחרב: המהפכה המשפטית ושברה, ידיעות אחרונות ספרי חמד, 2013, עמ' 93-94.
- ה. אמנון שפירא, דמוקרטיה ראשונית במקרא: יסודות קדומים של ערכים דמוקרטיים, הקיבוץ המאוחד, 2009, עמ' 312-313.
- ו. בג"ץ 306/81 פלאטו שרון נ' ועדת הכנסת, פ"ד לה (4) 118, 141 (1981) - קטעים נבחרים.
- ז. בג"ץ 73/85 סיעת "כך" נ' יושב ראש הכנסת, פ"ד לט (3), 141, 158 (1985) - קטעים נבחרים.
- ח. בג"ץ 910/86 רסלר נ' שר הביטחון, פ"ד מב (2) 441, 462, 518 (1988) - קטעים נבחרים.
- ט. בג"ץ 1635/90 זרז'בסקי נ' ראש הממשלה, פ"ד מה (1) 765, 749 (1991) - קטעים נבחרים.
- י. בג"ץ 6971/98 פריצקי נ' ממשלת ישראל, פ"ד נג (1), 763, 807 (1999) - קטעים נבחרים.
- יא. בג"ץ 4885/03 ארגון מגדלי העופות בישראל נ' ממשלת ישראל, פ"ד נט (2) 14, 41 (2004) - קטעים נבחרים.
- יב. בג"ץ 4491/13 המרכז האקדמי למשפט ולעסקים נ' ממשלת ישראל, פס' 15 בפסק דינו של הנשיא גרוניס (פורסם באתר בתי המשפט, 2014).

- א. שחר אילן, "טיפול השורש ביוצאי אתיופיה הוא איטי וכואב", 4.7.2019 כלכליסט, (כאן).
- ב. מירב ארלוזורוב, "האם מזרחים סובלים מאפליה כלכלית בישראל?", דה מארקר, 31.7.2017 (כאן).
- ג. מומי דהן, האם כור ההיתוך הצליח בשדה הכלכלי? המכון הישראלי לדמוקרטיה, 2013.
- ד. הנרייט דהאן-כלב, "כמה שאת יפה, לא רואים שאת מרוקאית" מתוך: צלרמאיר ופרי (עורכים), קובץ למורה, הוצאת הקיבוץ המאוחד קו אדום, 2002, עמ' 174-186.
- ה. הנרייט דהאן כלב, "ההחמצה הגדולה של הדמוקרטיה הישראלית: הזיכרון הטראומטי כמורשת של מחאות ואדי סאליב", המכון הישראלי לדמוקרטיה, 7 ביולי 2009, (כאן).
- ו. רון חרמון, חגי פורת, יובל פלדמן ותמר קריכלי-כץ, אפליה תעסוקתית בישראל: התמודדות מבודלת (מחקר מדיניות 121), המכון הישראלי לדמוקרטיה, 2018, עמ' 29-31.
- ז. מני מאוטנר, "ההפקרה והנטישה", ארץ אחרת 52, אוגוסט-ספטמבר 2009.
- ח. שולה מולא וזיוה מקונן-דגו, ישראלים יוצאי אתיופיה: נפרדים ולא-שווים, אגודת יוצאי אתיופיה, 30 ביוני 2014.
- ט. שולה מולא, "אני רגילה לגמרי": יהודיות, ישראליות ולבנות כעוגנים זהותיים בתהליך התמודדותם של תלמידים אתיופים עם גזענות בישראל", גילוי דעת 14, 2018, עמ' 18-16.
- י. סמי סמוחה, "שסעים מעמדיים, עדתיים ולאומיים ודמוקרטיה בישראל", מתוך: אורי רם (עורך), החברה הישראלית: היבטים ביקורתיים, ברירות הוצאה לאור 1993.
- יא. שרון שלום, "מפגש בין שתי תודעות הפוכות באמונה היהודית: תודעת 'ברית מצרים' (ביתא ישראל) ותודעת 'ברית סיני' (היהדות הרבנית)", מתוך: דעת - כתב עת לפילוסופיה יהדות וקבלה, כרך 87, תשע"ט, עמ' 658-678.
- יב. מכתב של עמותת טבקה בנוגע להפרדה של ילדים ממוצא אתיופי בגני ילדים (4.9.2019).
- יג. בג"ץ 7426/08 טבקה משפט וצדק לעולי אתיופיה נ' שרת החינוך ועיריית פתח-תקווה (פורסם באתר בתי המשפט, 2010) - קטעים נבחרים.

- א. אהרון ברק, "חופש הביטוי ומגבלותיו" הפרקליט מ' חוברת א', תשנ"א, עמ' 11.
- ב. מנחם מאוטנר, "תמיכת המדינה באמנויות בלא להתערב בתכנן", דברים בכנס "חופש הביטוי באמנות ובאקדמיה", הפקולטה לאמנויות, אוניברסיטת תל אביב, 19 ביוני 2017.
- ג. עמיר פוקס, "אין דבר כזה חופש מימון", אתר המכון הישראלי לדמוקרטיה, 18 באפריל 2017 ([כאן](#)).
- ד. אליקים רובינשטיין, "דבתם רעה: על המאבק הנמשך לכבודו של הזולת ולשמו הטוב", פרשת השבוע - עיונים משפטיים בפרשיות התורה 6, המחלקה למשפט עברי במשרד המשפטים, תשס"א.
- ה. אדם שנער, "חופש הביטוי, חופש המימון ועקרון אי ההנצחה", משפטים על אתר י"ב, תשע"ח, עמ' 32-33.
- ו. בג"ץ 73/53 חברת קול העם נ' שר הפנים (1953) - קטעים נבחרים.
- ז. בג"ץ 5432/03 ש.י.ן לייצוג נשים נ' המועצה לשידורי כבלים ולווין, פ"ד נ"ח (3), 65 (2003) - קטעים נבחרים.

- א. בג"צ 6698/95 קעדאן נ' מינהל מקרקעי ישראל ואח' (פורסם בנבו, 2000) - קטעים נבחרים.
- ב. רות גביזון, "ציונות בישראל? בעקבות בג"ץ קעדאן", משפט וממשל ו', תשס"א.
- ג. ראסם חמאיסי, יצחק רייטר, טלאל אלקרנאוי, קרקעות והקצאת משאבים, המכון הישראלי לדמוקרטיה, 2000.
- ד. ריאן כאמל, הפקעת הקרקעות הערביות בישראל, המכון הישראלי לדמוקרטיה, 2000.
- ה. ועדת החקירה הממלכתית לבירור ההתנגשויות בין כוחות הביטחון לבין אזרחים ישראלים, אוקטובר 2000 (ספטמבר 2003).

- א. ביד"צ מר/3/57, התובע הצבאי נ' רס"ן מלינקי ואחרים, פ"מ י"ז (1958) - קטעים נבחרים.
- ב. שלמה אבינר, "בואו נחדש את המלוכה", תשמ"ד (כאן).
- ג. שלמה אבינרי, "ציות ודמוקרטיה", מתוך: יהושע ויינשטיין (עורך), אי ציות ודמוקרטיה, הוצאת שלם, תשנ"ט, עמ' 169-176.
- ד. גדי אלגזי, "הקשיבו לקול הסירוב", מתוך: דב חנין, מיכאל ספרד ושרון רוטברד (עורכים), משפטי הסרבנים, הוצאת בבל, 2004 (כאן).
- ה. ישראל אריאל, "אוהבי עמונה, אוהביו של מקום", קומי אורי ד, תשס"ו, עמ' 26-33 (כאן).
- ו. מנחם בגין, "אינשטיין קורא ללכת לכלא", חרות, 19 ביוני 1953, עמ' 2 (כאן).
- ז. מוהנדס גנדי, "אי ציות אזרחי כזכות טבעית", מתוך: יהושע ויינשטיין (עורך), אי ציות ודמוקרטיה, הוצאת שלם, תשנ"ט, עמ' 116.
- ח. ויליאם פיילי, "חובת הציות לממשלה אזרחית", מתוך יהושע ויינשטיין (עורך), אי ציות ודמוקרטיה, הוצאת שלם, תשנ"ט, עמ' 77.
- ט. צבי יהודה קוק, "עם ישראל קום וחיה" (שיחה בישיבת מרכז הרב ביום העצמאות תשל"ד, 1974), בתוך: משה הלינגר ויצחק הרשקוביץ, ציות ואי ציות בציונות הדתית: מגוש אמונים ועד תג מחיר, המכון הישראלי לדמוקרטיה, 2015, עמ' 65-66.
- י. מרטין לותר קינג הבן, "מכתב מבית הכלא העירוני של ברמינגהם", מתוך: יהושע ויינשטיין (עורך), אי ציות ודמוקרטיה, הוצאת שלם, תשנ"ט, עמ' 131-133.
- יא. ג'ון רולס, "ההצדקה של אי ציות אזרחי" מתוך: יהושע ויינשטיין (עורך), אי ציות ודמוקרטיה, הוצאת שלם, תשנ"ט, עמ' 154-163.
- יב. יובל שרלו, "מה אמרתי בדיוק לגבי סירוב פקודה?", פברואר 2010 (כאן).
- יג. הנרי דיוויד תורו, "אי ציות אזרחי", מתוך: יהושע ויינשטיין (עורך), אי ציות ודמוקרטיה, הוצאת שלם, תשנ"ט, עמ' 74-96.

- א. מכתב הסטטוס קוו, 1947 ([כאן](#))
- ב. חוק חינוך ממלכתי תשי"ג-1953, סעיפים 4-2.
- ג. אמנה בדבר זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות, 1966, סעיף 13 (3).
- ד. דוח ועדת דוברת - כוח המשימה הלאומי לקידום החינוך בישראל, ינואר 2005.
- ה. חיים אדלר ונחום בלס, "חונך לנער על פי דרכו: מבדיל ומאחד במערכת החינוך", בתוך: יעקב קופ (עורך), **פלורליזם בישראל**, המרכז לחקר המדיניות החברתית בישראל, 2000, עמ' 151-133.
- ו. יוסף ג'בארין ואיימן אגבארייה, "אוטונומיה לחינוך הערבי בישראל: זכויות ואפשרויות", **גילוי דעת** 5, 2014.
- ז. צבי צמרת, "עשר שנות חינוך", בתוך: צבי צמרת וחנה יבלונקה (עורכים), **העשור הראשון תש"ח-תשי"ח**, יד יצחק בן צבי, 1997, עמ' 127.
- ח. צבי צמרת, "חינוך בפרוטה", **ארץ אחרת** 12, אוקטובר 2002.
- ט. ידידיה שטרן, "חינוך במדינת כל מיעוטיה", המכון הישראלי לדמוקרטיה 7.1.2016 ([כאן](#)).
- י. בג"ץ 3752/10 **רובינשטיין ואח' נ' הכנסת** (פורסם באתר בתי המשפט, 2014) - קטעים נבחרים.

- א. שירין בטשון, "נישואים אזרחיים והמיעוט הפלסטיני בישראל", **זהויות** 6, תשע"ה-2015, עמ' 107-111.
- ב. רות הלפרין קדרי, "ראיון עם רות גביזון", **זהויות** 6, תשע"ה-2015, עמ' 119-126.
- ג. מרק וושופסקי, "נישואים אזרחיים", **זהויות** 6, תשע"ה-2015, עמ' 112-114.
- ד. דודו כהן, "למה רבנים מתנגדים לנישואים אזרחיים?", [מאקו](#), 12/2/2013.
- ה. שחר ליפשיץ, **ברית הזוגיות**, המכון הישראלי לדמוקרטיה, 2014, עמ' 7-13.
- ו. דוד סתיו, "נישואים אזרחיים", **זהויות** 6, תשע"ה-2015, עמ' 115-118.